

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 159.9:378.018.43/.46

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20408840>

**Критичне мислення психологів у синхронному та асинхронному
форматах навчання**

Новіцька Інеса Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач відділу аспірантури та докторантури, доцент кафедри професійно-педагогічної спеціальної освіти, андрагогіки та управління, Навчально-науковий інститут педагогіки, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0780-0580>

Коробко Юлія Віталіївна,

старший викладач кафедри практичної психології та реабілітаційних технологій, педагогічний факультет, Комунальний заклад вищої освіти «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія», м. Кременчук, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-3974-9302>

Блохіна Ірина Олександрівна,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки, факультет соціології і права, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-6766-8879>

Прийнято: 12.05.2026 | Опубліковано: 27.05.2026

Анотація: *Актуальність дослідження* зумовлена трансформацією цифрового освітнього середовища та поширенням синхронних і асинхронних форматів навчання, що суттєво змінюють механізми професійної підготовки майбутніх психологів. Зростання обсягів цифрової інформації, ускладнення професійної комунікації та необхідність роботи в умовах невизначеності актуалізують проблему розвитку критичного мислення як основи аналітичної, рефлексивної та інтерпретаційної діяльності психолога. **Метою дослідження** визначено виявлення специфіки розвитку критичного мислення психологів у синхронному та асинхронному навчанні й обґрунтування педагогічних підходів до підвищення ефективності формування аналітичних і рефлексивних компетентностей у цифровому освітньому середовищі. **Методи** дослідження ґрунтуються на використанні теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу наукових джерел, структурно-функціонального підходу, порівняльного аналізу форматів навчання, а також логіко-аналітичного моделювання для визначення взаємозв'язків між організацією освітнього процесу та розвитком критичного мислення майбутніх психологів. **У результаті** дослідження уточнено сутність критичного мислення психологів та визначено його функціональне значення у професійній підготовці в умовах цифровізації освіти. Досліджено вплив синхронного, асинхронного та змішаного форматів навчання на розвиток аналітичних, рефлексивних і комунікативних компетентностей здобувачів освіти. Обґрунтовано ефективність проблемно-орієнтованих, дослідницьких, рефлексивних і симуляційних педагогічних підходів до інтеграції методів розвитку критичного мислення у цифрове освітнє середовище. Виявлено ключові наукові та практичні проблеми, зокрема фрагментарність аналітичного сприйняття інформації, домінування швидкої реакції над глибиною професійного аналізу, ризик когнітивної ізоляції в асинхронному навчанні та складність оцінювання рівня сформованості критичного мислення. **Висновки.** Доведено, що найбільшу ефективність у розвитку критичного мислення

психологів забезпечує інтеграція синхронних та асинхронних форматів навчання, орієнтована на поєднання професійної взаємодії, аналітичної автономності та рефлексивного оцінювання інформації. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою ефективності змішаних моделей навчання, розробленням цифрових інструментів оцінювання критичного мислення та дослідженням впливу генеративних технологій на трансформацію професійного мислення майбутніх психологів.

***Ключові слова:** цифрове освітнє середовище, професійна рефлексія, аналітичні компетентності, змішане навчання, професійна аргументація, когнітивна автономність, педагогічні підходи, критичне мислення.*

Critical thinking of psychologists in synchronous and asynchronous learning formats

Inesa Novitska,

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Head of the Postgraduate and Doctoral Studies Department, Associate Professor of the Department of Vocational and Pedagogical Special Education, Andragogy and Management, Educational and Research Institute of Pedagogics, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0780-0580>

Yuliia Korobko,

Senior Lecturer of the Department of Practical Psychology and Rehabilitation Technologies, Faculty of Pedagogy, Communal Institution of Higher Education “Kremenchuk Humanitarian and Technological Academy”, Kremenchuk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-3974-9302>

Iryna Blokhina,

PhD in Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy, Faculty of Sociology and Law, National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-6766-8879>

***Abstract.** The relevance of the study is determined by the transformation of the digital educational environment and the expansion of synchronous and asynchronous learning formats, which significantly change the mechanisms of professional training of future psychologists. The growing volume of digital information, the increasing complexity of professional communication, and the necessity to work under conditions of uncertainty actualize the problem of developing critical thinking as the basis of analytical, reflective, and interpretative activity of a psychologist. The purpose of the study is defined as identifying the specific features of the development of psychologists' critical thinking in synchronous and asynchronous learning and substantiating pedagogical approaches to improving the effectiveness of the formation of analytical and reflective competencies in a digital educational environment. The research methods are based on theoretical generalization, analysis and synthesis of scientific sources, a structural-functional approach, comparative analysis of learning formats, as well as logical-analytical modeling to determine the relationships between the organization of the educational process and the development of critical thinking of future psychologists. As a result of the study, the essence of psychologists' critical thinking was clarified and its functional significance in professional training under conditions of educational digitalization was determined. The influence of synchronous, asynchronous, and blended learning formats on the development of analytical, reflective, and communicative competencies of learners was investigated. The effectiveness of problem-oriented, research-based, reflective, and simulation pedagogical approaches to integrating methods for the development of critical*

*thinking into the digital educational environment was substantiated. Key scientific and practical problems were identified, including the fragmentation of analytical perception of information, the dominance of rapid response over the depth of professional analysis, the risk of cognitive isolation in asynchronous learning, and the complexity of assessing the level of critical thinking formation. **Conclusions.** It was proven that the highest effectiveness in the development of psychologists' critical thinking is ensured through the integration of synchronous and asynchronous learning formats focused on combining professional interaction, analytical autonomy, and reflective evaluation of information. Prospects for further research are associated with the empirical verification of the effectiveness of blended learning models, the development of digital tools for assessing critical thinking, and the study of the influence of generative technologies on the transformation of the professional thinking of future psychologists.*

Keywords: *digital educational environment, professional reflection, analytical competencies, blended learning, professional argumentation, cognitive autonomy, pedagogical approaches, critical thinking.*

Постановка проблеми. Трансформація освітнього середовища під впливом цифровізації та поширення змішаних моделей навчання актуалізувала проблему розвитку критичного мислення майбутніх психологів у синхронному та асинхронному форматах освітньої взаємодії. Для професійної діяльності психолога здатність до критичного аналізу інформації, оцінювання достовірності джерел, інтерпретації поведінкових і когнітивних проявів, а також аргументованого прийняття рішень є не лише складовою фахової компетентності, а й необхідною умовою етичної та методологічно обґрунтованої практики. Водночас різні формати навчання формують неоднакові умови для розвитку аналітичних навичок, рефлексії, професійної комунікації та самостійної когнітивної діяльності здобувачів освіти. Синхронне навчання

забезпечує оперативний зворотний зв'язок і можливість дискусійної взаємодії, тоді як асинхронний формат посилює роль самостійного аналізу, інформаційного відбору та індивідуальної рефлексії. За таких умов виникає потреба у науковому осмисленні особливостей формування критичного мислення психологів залежно від організації освітнього процесу, а також у визначенні педагогічних підходів, здатних забезпечити поєднання когнітивної гнучкості, аналітичної автономності та професійної аргументованості майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасних досліджень свідчить про поєднання кількох наукових площин: розвитку критичного мислення, цифровізації підготовки психологів, використання синхронних і асинхронних форматів навчання та інтеграції інноваційних технологій в освітній процес. К. Новік (K. Novik) та співавтори аналізують можливості штучного інтелекту у виявленні й корекції фонетичних помилок, що важливо для розуміння потенціалу цифрових інструментів у персоналізації навчальної взаємодії та формуванні рефлексивних навичок здобувачів освіти [1]. К. І. Новік та співавтори розвивають цю проблематику в українськомовному контексті, акцентуючи на практичних рекомендаціях щодо використання штучного інтелекту (artificial intelligence, AI) в освітньому середовищі [2]. Н. С. Мельник та співавтори розглядають інтерактивні технології як засіб розвитку креативності й інноваційного мислення в медичній освіті, що методично близьке до проблеми формування критичного мислення майбутніх психологів [3]. Н. В. Шемякіна та співавтори обґрунтовують значення віртуальних академічних обмінів і транснаціональних альянсів у формуванні компетентностей глобальної мобільності, підкреслюючи роль цифрового освітнього простору у розвитку аналітичної та комунікативної гнучкості [4]. О. Поліщук досліджує формування цифрової компетентності майбутніх практичних психологів засобами інноваційних педагогічних технологій, безпосередньо пов'язуючи професійну підготовку психологів із цифровими умовами навчання [5]. Г. М. Антоненко та

співавтори аналізують роль дистанційних технологій у забезпеченні стійкості української вищої освіти, що дає підстави розглядати онлайн-формати як не тимчасову заміну очного навчання, а повноцінне середовище розвитку професійних компетентностей [6]. К. Істоміна конкретизує відмінності синхронного й асинхронного режимів взаємодії, наголошуючи на їх різному впливі на організацію комунікації, самостійність і темп навчальної діяльності [7]. І. Г. Сухопара та М. Р. Дереза розкривають можливості дистанційного інструментарію у роботі з текстом і навчальним матеріалом, що є важливим для розвитку інтерпретаційних і критико-аналітичних умінь [8]. Ж. М. Мен'є (J. M. Meunier) доводить ефективність асинхронних онлайн-дебатів для розвитку критичного мислення студентів психологічних курсів, підкреслюючи значення аргументації, рефлексії та обдуманого відповіді [9]. М. Бокасе (M. Bokase) порівнює синхронні й асинхронні онлайн-дискусії та показує, що обидва формати можуть стимулювати критичне мислення, однак відрізняються характером взаємодії й рівнем навчальної автономії [10]. Г. Л. Генрі (H. L. Henry) та співавтори аналізують значення вибору між асинхронним і синхронним навчанням, акцентуючи на впливі формату на залученість і відповідальність здобувачів освіти [11]. С. М. Равіцца (S. M. Ravizza) та співавтори встановлюють зв'язок між особистісними характеристиками студентів і результативністю різних онлайн-форматів, що особливо важливо для психологічної освіти, де індивідуальні відмінності здобувачів мають суттєве значення [12]. Т. К. Варкі (T. C. Varkey) та співавтори узагальнюють кращі практики асинхронного навчання, наголошуючи на структурованості матеріалів, активній взаємодії та підтримці саморегуляції [13]. М. Кареага-Баттер (M. Careaga-Butter) та співавтори аналізують онлайн-освіту в пандемічному й постпандемічному контекстах, підкреслюючи роль цифрових ресурсів у підтримці синхронного та асинхронного навчання [14]. К. Т. Хунг (C. T. Hung) та співавтори оцінюють синхронне й асинхронне онлайн-навчання за показниками студентського

досвіду, результатів і когнітивного навантаження, що дозволяє глибше осмислити умови ефективного розвитку критичного мислення майбутніх психологів у цифровому освітньому середовищі [15].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на активізацію досліджень у сфері цифровізації освіти, особливості розвитку критичного мислення психологів у синхронному та асинхронному форматах навчання залишаються недостатньо систематизованими. Наявні наукові підходи переважно зосереджені на технологічних аспектах організації навчання або загальнокогнітивних характеристиках критичного мислення без належного врахування специфіки професійної психологічної підготовки та механізмів формування аналітичної й рефлексивної діяльності в цифровому середовищі.

Недостатня узгодженість між педагогічними підходами, форматами цифрової взаємодії та реальними потребами професійної підготовки психологів обмежує ефективність розвитку критичного мислення в сучасних умовах. Це актуалізує потребу у науковому осмисленні впливу різних форматів навчання на професійне мислення майбутніх психологів і визначенні практично орієнтованих підходів до організації освітнього процесу в цифровому середовищі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення особливостей розвитку критичного мислення психологів у синхронному та асинхронному форматах навчання та обґрунтування педагогічних підходів до підвищення ефективності формування аналітичних і рефлексивних компетентностей у цифровому освітньому середовищі.

Завдання статті:

1. Уточнити сутність критичного мислення психологів та особливості його розвитку в умовах цифрового навчання.
2. Проаналізувати вплив форматів освітньої взаємодії та педагогічних підходів на формування професійних компетентностей майбутніх психологів.

3. Виявити проблеми розвитку критичного мислення психологів і обґрунтувати напрями підвищення ефективності його формування у цифровому освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Критичне мислення у підготовці психологів є необхідною умовою професійної інтерпретації інформації, оцінювання достовірності психологічних даних та прийняття обґрунтованих рішень у ситуаціях невизначеності. У синхронному й асинхронному форматах навчання воно формується через різні механізми когнітивної взаємодії, що впливають на рівень аналітичності, рефлексії та професійної аргументації. Синхронна комунікація активізує оперативне мислення та дискусійність, тоді як асинхронне навчання посилює самостійність аналізу й глибину опрацювання інформації. За таких умов критичне мислення набуває функції інтегративного механізму професійної адаптації майбутнього психолога до динамічного цифрового середовища (табл. 1).

Таблиця 1

Сутнісні характеристики критичного мислення психологів та його функціональне значення в умовах синхронного й асинхронного навчання

<i>Компонент</i>	Сутнісна характеристика	Прояв у синхронному форматі	Прояв в асинхронному форматі
<i>Аналітичний</i>	Здатність до логічного аналізу інформації та встановлення взаємозв'язків	Дискусії, аналіз кейсів у реальному часі	Самостійне опрацювання матеріалів і джерел
<i>Рефлексивний</i>	Усвідомлення власних суджень і способів мислення	Оперативний зворотний зв'язок під час взаємодії	Індивідуальна рефлексія та повторний аналіз матеріалу
<i>Комунікативний</i>	Аргументоване представлення позиції та професійна взаємодія	Онлайн-обговорення, колективне вирішення проблем	Форумні дискусії, письмова аргументація
<i>Інтерпретаційний</i>	Здатність до оцінювання психологічних явищ і поведінкових моделей	Колективний аналіз ситуацій і практичних кейсів	Поглиблений індивідуальний аналіз даних

<i>Адаптивний</i>	Готовність до роботи в умовах інформаційної динаміки	Швидке реагування на зміну навчальних ситуацій	Гнучке планування власної навчальної діяльності
-------------------	--	--	---

Джерело: сформовано авторами на основі [5, с. 93; 7, с. 322; 9, р. 266; 10, р. 11; 15].

Практика сучасної психологічної освіти свідчить, що синхронний формат найбільш ефективно розвиває здатність до швидкої інтелектуальної реакції та аргументованої професійної комунікації. Під час аналізу психологічних кейсів у реальному часі здобувачі освіти змушені оперативно зіставляти суперечливі дані, оцінювати поведінкові прояви та формувати логічно вивірену позицію в умовах обмеженого часу [5, с. 93]. Такий підхід моделює ситуації професійного консультування, кризового реагування або групової супервізії, де психолог повинен швидко інтерпретувати інформацію без втрати аналітичної точності. Водночас асинхронний формат створює інший тип когнітивного навантаження – він орієнтований не на швидкість реакції, а на глибину осмислення та здатність до самостійного критичного аналізу. Робота з науковими статтями, відеоматеріалами, цифровими тестами чи професійними форумами стимулює перевірку джерел, порівняння концепцій та повторну оцінку власних висновків, що є важливим для формування професійної рефлексії психолога [10, р. 11].

У сучасних умовах найбільшу ефективність демонструє поєднання обох форматів. Наприклад, попереднє асинхронне опрацювання психологічного кейсу з подальшим синхронним обговоренням дозволяє не лише підвищити якість аргументації, а й формує здатність відстоювати професійну позицію в дискусійному середовищі [15]. Така модель особливо актуальна для підготовки психологів до роботи в умовах інформаційної нестабільності, високого рівня емоційного навантаження та необхідності швидкого оцінювання достовірності даних у цифровому просторі.

Різні формати організації освітнього процесу формують специфічні механізми професійного розвитку майбутніх психологів, оскільки визначають

характер когнітивної взаємодії, рівень автономності навчання та способи професійної комунікації. У цифровому освітньому середовищі синхронне навчання переважно орієнтоване на розвиток оперативного аналізу, аргументованого реагування та міжособистісної взаємодії, тоді як асинхронні формати посилюють глибину рефлексії, навички самостійного опрацювання інформації та індивідуальну аналітичну відповідальність. Для підготовки психологів така диференціація має принципове значення, оскільки професійна діяльність поєднує необхідність швидкого прийняття рішень із потребою у тривалому рефлексивному аналізі поведінкових і когнітивних процесів (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив форматів організації освітнього процесу на розвиток професійних компетентностей майбутніх психологів

<i>Формат навчання</i>	Домінуючі механізми взаємодії	Особливості розвитку компетентностей	Практичний освітній ефект
<i>Синхронний</i>	Онлайн-дискусії, інтерактивні семінари, груповий аналіз ситуацій	Розвиток оперативного аналізу, професійної аргументації та комунікативної гнучкості	Формування навичок швидкого реагування та професійної взаємодії
<i>Асинхронний</i>	Самостійне опрацювання матеріалів, письмова взаємодія, цифрова рефлексія	Поглиблення аналітичності, саморефлексії та інформаційної автономності	Посилення здатності до критичного осмислення інформації
<i>Змішаний</i>	Комбінування колективної та індивідуальної роботи	Інтеграція швидкого аналізу з рефлексивним осмисленням	Баланс між професійною взаємодією та самостійною аналітикою
<i>Проектно-орієнтований</i>	Спільне вирішення практичних психологічних завдань	Розвиток міжособистісної комунікації та прикладного аналізу	Наближення навчання до професійної практики

<i>Адаптивний цифровий</i>	Персоналізовані освітні траєкторії та цифровий моніторинг	Формування індивідуальної когнітивної стратегії	Підвищення гнучкості та саморегуляції навчання
--------------------------------	---	---	--

Джерело: сформовано авторами на основі [4; 5, с. 94; 6; 10, р. 10; 11; 15].

Формати організації освітнього процесу впливають не лише на спосіб засвоєння знань, а й на характер професійного мислення майбутнього психолога. Синхронна взаємодія активізує швидке аналітичне реагування та здатність працювати в умовах постійної комунікаційної динаміки. Під час онлайн-семінарів, супервізій або колективного аналізу психологічних ситуацій здобувачі освіти навчаються аргументовано відстоювати професійну позицію, оперативно інтерпретувати поведінкові прояви та адаптувати власні висновки відповідно до нової інформації. Така модель особливо важлива для підготовки до консультативної практики, де психолог змушений одночасно аналізувати емоційний стан співрозмовника, контролювати логіку професійного діалогу та приймати рішення в режимі реального часу. Асинхронне навчання формує інший рівень професійної аналітики – більш глибокий, послідовний і рефлексивний. Робота з науковими публікаціями, письмовими кейсами, відеозаписами консультацій або цифровими платформами психологічного аналізу стимулює повторне переосмислення матеріалу та критичну перевірку власних суджень [4]. У таких умовах здобувач освіти не обмежується швидкою реакцією, а поступово вибудовує логіку професійної аргументації, навчається співставляти різні психологічні концепції та виявляти суперечності між теоретичними підходами й практичними проявами поведінки. Це посилює здатність до професійної рефлексії та знижує ризик поверхневих інтерпретацій у майбутній практичній діяльності. Поєднання форматів створює більш складну й наближену до реальних умов модель професійної підготовки [11]. Наприклад, попереднє індивідуальне оцінювання психологічного кейсу із подальшим колективним обговоренням дозволяє одночасно розвивати уважність до деталей, аналітичну

глибину та комунікативну гнучкість. У результаті формується не лише здатність до інтерпретації психологічної інформації, а й професійна готовність працювати в ситуаціях невизначеності, інформаційного перевантаження та багаторівневої міжособистісної взаємодії, що є характерним для сучасної психологічної практики.

Інтеграція методів розвитку критичного мислення у цифрове освітнє середовище підготовки психологів потребує використання педагогічних підходів, орієнтованих на активний аналіз інформації, професійну рефлексію та моделювання практичних ситуацій. У сучасних умовах цифровізації ефективність професійної підготовки дедалі більше залежить від здатності здобувачів освіти працювати з неоднозначними даними, аргументовано оцінювати психологічні явища та адаптувати власні висновки до змінних умов професійної взаємодії. Це зумовлює необхідність поєднання проблемно-аналітичних, дослідницьких і комунікативно орієнтованих моделей навчання у єдиному цифровому освітньому просторі (табл. 3).

Таблиця 3

Педагогічні підходи до інтеграції методів розвитку критичного мислення у цифрове освітнє середовище підготовки психологів

<i>Педагогічний підхід</i>	Освітній механізм реалізації	Цифрові інструменти та форми взаємодії	Результативний вплив на професійну підготовку
<i>Проблемно-орієнтований</i>	Аналіз суперечливих психологічних ситуацій і професійних дилем	Цифрові кейси, інтерактивні сценарії, онлайн-обговорення	Формування навичок професійного аналізу та аргументації
<i>Дослідницький</i>	Самостійне виявлення причинно-наслідкових зв'язків і перевірка гіпотез	Електронні бази даних, цифрові наукові ресурси, аналітичні платформи	Розвиток доказового мислення та аналітичної самостійності
<i>Рефлексивний</i>	Оцінювання власних суджень і професійних рішень	Електронні щоденники, форуми рефлексії, цифрові портфоліо	Посилення професійної саморегуляції та когнітивної гнучкості

<i>Колаборативний</i>	Спільне конструювання професійних висновків	Віртуальні групові проєкти, відеоконференції, спільні цифрові середовища	Розвиток професійної комунікації та здатності до колективного аналізу
<i>Симуляційний</i>	Моделювання практичних ситуацій психологічної діяльності	Віртуальні тренажери, симуляційні платформи, інтерактивні модулі	Формування навичок прийняття рішень у наближених до практики умовах

Джерело: сформовано авторами на основі [3, с. 2371; 4; 5, с. 95; 9, р. 269; 13, р. 8].

Ефективність інтеграції методів розвитку критичного мислення значною мірою залежить від того, наскільки цифрове освітнє середовище наближене до реальних умов професійної діяльності психолога. Проблемно-орієнтований підхід демонструє високу результативність у ситуаціях, коли здобувачі освіти працюють із психологічними кейсами, що не мають однозначного трактування. Наприклад, аналіз цифрових сценаріїв міжособистісних конфліктів або кризових поведінкових реакцій змушує майбутнього психолога не лише застосовувати теоретичні знання, а й перевіряти логіку власних висновків, співставляти альтернативні інтерпретації та враховувати етичні аспекти професійного рішення [3, с. 2371]. У таких умовах критичне мислення формується як механізм професійного оцінювання, а не як ізольована когнітивна навичка.

Дослідницькі та рефлексивні підходи забезпечують поглиблення аналітичної автономності та здатності працювати з доказовою інформацією. Робота з електронними науковими базами, порівняння результатів психологічних досліджень або цифрове ведення рефлексивних журналів сприяють формуванню навички повторного переосмислення власних суджень. Це особливо актуально в умовах сучасного інформаційного середовища, де майбутній психолог стикається з великою кількістю суперечливих або неперевіраних інтерпретацій психологічних явищ. Здатність критично

оцінювати джерела інформації та виявляти логічні невідповідності поступово стає необхідною складовою професійної компетентності [4].

Практична цінність колаборативних і симуляційних моделей полягає у перенесенні аналітичної діяльності в контекст професійної взаємодії. Участь у віртуальних супервізіях, моделювання консультативних діалогів або колективне обговорення поведінкових стратегій дозволяють майбутнім психологам одночасно розвивати комунікативну адаптивність, професійну аргументацію та здатність приймати рішення в динамічних ситуаціях. Таке поєднання індивідуального аналізу та цифрової взаємодії забезпечує більш стійке формування критичного мислення, орієнтованого на реальні виклики сучасної психологічної практики.

Формування критичного мислення психологів у синхронному та асинхронному форматах навчання супроводжується комплексом наукових і практичних проблем, пов'язаних із цифровізацією освітнього середовища, трансформацією когнітивної взаємодії та зміною механізмів професійної комунікації. Однією з ключових проблем є фрагментарність аналітичного сприйняття інформації в умовах надмірного цифрового інформаційного потоку. Велика кількість швидкодоступних джерел і спрощених інтерпретацій ускладнює розвиток навички глибокого аналізу психологічних явищ та знижує здатність здобувачів освіти до системного оцінювання наукових даних [5, с. 95]. У результаті критичне мислення нерідко обмежується поверхневим зіставленням позицій без достатньої перевірки доказовості та логічної узгодженості висновків.

Синхронний формат навчання створює проблему домінування швидкої реакції над аналітичною глибиною. Під час онлайн-дискусій або оперативного аналізу кейсів здобувачі освіти часто орієнтуються на темп комунікації, а не на повноцінне осмислення ситуації [9, р. 269]. Це може формувати схильність до імпульсивних професійних суджень та формальної участі в обговоренні без достатнього когнітивного опрацювання змісту. Додатково знижується якість

професійної аргументації через обмежений час на аналіз і тенденцію до повторення вже озвучених позицій.

Асинхронний формат, попри значний потенціал для розвитку рефлексії, характеризується ризиком когнітивної ізоляції та послаблення професійної взаємодії. За умов високого рівня самостійності частина здобувачів освіти концентрується переважно на індивідуальному виконанні завдань без активного зіставлення власних висновків із альтернативними професійними підходами. Це ускладнює розвиток дискусійної аргументації та здатності професійно відстоювати власну позицію [13, р. 8]. Одночасно виникає проблема підтримання стабільної когнітивної мотивації під час тривалого самостійного опрацювання аналітичних матеріалів. Суттєвою проблемою залишається недостатня адаптація традиційних педагогічних методик до цифрового освітнього середовища. Значна частина моделей розвитку критичного мислення орієнтована на аудиторну взаємодію та не враховує специфіку цифрової комунікації, багатоканального інформаційного навантаження й використання алгоритмізованих освітніх платформ. У результаті виникає дисбаланс між технологічними можливостями цифрового навчання та методичним забезпеченням розвитку аналітичних компетентностей. Це особливо помітно в умовах використання автоматизованих форм контролю, які часто оцінюють репродуктивне відтворення знань, а не здатність до професійного аналізу та інтерпретації. Проблемним також є оцінювання рівня сформованості критичного мислення майбутніх психологів. Існуючі критерії переважно орієнтовані на загальнокогнітивні показники й недостатньо враховують специфіку психологічної діяльності, пов'язану з інтерпретацією поведінкових проявів, етичною аргументацією та роботою в умовах невизначеності. У цифровому середовищі ця проблема посилюється складністю розмежування самостійного аналітичного мислення та механічного використання зовнішніх цифрових ресурсів. Одночасно постійна цифрова багатозадачність і фрагментація уваги знижують стійкість концентрації та

послідовність професійного аналізу, що негативно впливає на формування глибокої рефлексивної компетентності майбутнього психолога.

Підвищення ефективності розвитку критичного мислення психологів у сучасному освітньому середовищі потребує комплексного поєднання педагогічних, цифрових та професійно орієнтованих підходів, спрямованих на активізацію аналітичної діяльності здобувачів освіти. Одним із ключових напрямів є переорієнтація освітнього процесу з репродуктивного засвоєння інформації на систематичний аналіз психологічних ситуацій, професійних дилем і суперечливих наукових позицій. Використання кейс-методів, проблемно-орієнтованих завдань і цифрових сценаріїв професійної взаємодії доцільно інтегрувати не як епізодичний елемент навчання, а як постійний механізм формування професійної аргументації та аналітичної самостійності. Важливим практичним напрямом є поєднання синхронних і асинхронних форматів навчання у межах єдиної аналітично орієнтованої моделі підготовки психологів. Попереднє асинхронне опрацювання наукових матеріалів, психологічних кейсів або відеофрагментів консультативної практики доцільно поєднувати із синхронними дискусіями, супервізіями та професійним обговоренням альтернативних інтерпретацій. Такий підхід дозволяє одночасно розвивати глибину рефлексії, навички доказової аргументації та здатність адаптувати професійну позицію в умовах комунікативної взаємодії. Доцільним є розширення використання цифрових інструментів, орієнтованих не лише на передачу інформації, а й на розвиток професійного аналізу. Ефективність демонструють інтерактивні симуляції консультативних ситуацій, цифрові платформи для колективного аналізу психологічних випадків, електронні рефлексивні журнали та середовища для ведення професійних дискусій. Практика показує, що моделювання ситуацій невизначеності або конфліктної комунікації значно краще стимулює критичне мислення, ніж традиційні форми тестового контролю знань. Окремої уваги потребує вдосконалення системи

оцінювання критичного мислення майбутніх психологів. Доцільно зміщувати акцент із перевірки відтворення теоретичного матеріалу на оцінювання здатності аргументовано інтерпретувати психологічні явища, аналізувати альтернативні професійні підходи та обґрунтовувати логіку прийняття рішень. Для цього варто використовувати аналітичні есе, ситуаційні завдання, цифрові портфоліо та моделі колективної професійної експертизи. Ефективність розвитку критичного мислення також залежить від створення освітнього середовища, у якому професійна дискусія, рефлексія та аналітична автономність є постійними елементами навчальної взаємодії. У сучасних умовах підготовка психологів повинна орієнтуватися не лише на засвоєння професійних знань, а й на формування здатності працювати з невизначеністю, інформаційними суперечностями та складними міжособистісними ситуаціями, що визначає якість майбутньої психологічної практики.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що критичне мислення психологів у сучасному цифровому освітньому середовищі є ключовою умовою професійної інтерпретації інформації, аналітичної рефлексії та прийняття обґрунтованих рішень у ситуаціях невизначеності. Доведено, що синхронний та асинхронний формати навчання формують різні, але взаємодоповнювальні механізми розвитку критичного мислення. Синхронна взаємодія посилює оперативність аналізу, професійну аргументацію та комунікативну адаптивність, тоді як асинхронне навчання сприяє поглибленню рефлексії, аналітичної автономності та системності оцінювання інформації. Найбільшу ефективність забезпечує інтеграція обох форматів у межах змішаних моделей навчання. Обґрунтовано, що розвиток критичного мислення психологів залежить від використання проблемно-орієнтованих, дослідницьких, рефлексивних і симуляційних педагогічних підходів, які наближують освітній процес до реальних умов професійної діяльності. Встановлено, що цифрові кейси, віртуальні супервізії, інтерактивні симуляції та професійні дискусії сприяють

розвитку здатності працювати з неоднозначною інформацією, аналізувати альтернативні позиції та аргументовано приймати професійні рішення. Водночас виявлено низку проблем, серед яких фрагментарність сприйняття інформації в умовах цифрового перевантаження, домінування швидкої реакції над глибиною аналізу, ризик когнітивної ізоляції в асинхронному навчанні, недостатня адаптація педагогічних методик до цифрового середовища та складність оцінювання рівня сформованості критичного мислення. Доведено, що цифрова багатозадачність негативно впливає на стійкість концентрації та послідовність професійного аналізу майбутніх психологів. Практичні рекомендації полягають у системному впровадженні змішаних моделей навчання, розширенні використання цифрових симуляцій, аналітичних кейсів, моделей колективної супервізії та рефлексивних цифрових інструментів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричним оцінюванням ефективності змішаних моделей розвитку критичного мислення психологів, удосконаленням цифрових інструментів діагностики аналітичних компетентностей і дослідженням впливу генеративних технологій на професійне мислення майбутніх психологів.

Список використаних джерел

1. Novik K., Papizhuk V., Lisova J. The use of artificial intelligence in identifying and correcting phonetic errors in students: theoretical analysis and practical recommendations. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 77, № 2. С. 210–216. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-2-30>.

2. Новік К.І., Лісова Ю.О., Папіжук В.О. Використання штучного інтелекту для виявлення та корекції фонетичних помилок у здобувачів освіти: теоретичний аналіз та практичні рекомендації. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 77, № 2. С. 210–216. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-2-30>.

3. Мельник Н.С., Немирович Ю.П., Камінський В.В. Розвиток креативності та інноваційного мислення через використання інтерактивних

технологій у медичній освіті. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2025. № 1. С. 2365–2378. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_1_200 (дата звернення: 06.04.2026).

4. Шемякіна Н.В., Дніпровська Т.В., Різак Г.В. Формування компетентностей глобальної мобільності шляхом використання віртуальних академічних обмінів та транснаціональних альянсів. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2026. № 26. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18300954>.

5. Поліщук О. Формування цифрової компетентності майбутніх практичних психологів засобами інноваційних педагогічних технологій. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Т. 13, № 6. С. 91–97. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-012>.

6. Антоненко Г.М., Терменжи Д.Є., Різак Г.В. Дослідження ролі дистанційних технологій у забезпеченні стійкості української вищої освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 19. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15779450>.

7. Істоміна К. Дистанційне навчання: синхронний та асинхронний режим взаємодії. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 65, т. 1. С. 320–326. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-1-50>.

8. Сухопара І.Г., Дереза М.Р. Дистанційний інструментарій уроків літературного читання в початковій школі. *Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія», Серія «Педагогіка», Серія «Медицина»)*. 2023. Вип. 15, № 33. С. 514–524. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)-514-524](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)-514-524).

9. Meunier J. M. Asynchronous online debates for critical thinking in undergraduate psychology courses. *Raido*. 2025. Vol. 19, № 48. P. 257–277. DOI: <https://doi.org/10.30612/raido.v19i48.20320>.

10. Bokase M. A comparative study of synchronous and asynchronous online discussions in promoting critical thinking skills. *Interdisciplinary Journal Papier*

Human Review. 2022. Vol. 3, № 1. P. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.47667/ijphr.v3i1.225>.

11. Henry H.L., Newkirk K., Guggenberger L. The power of choice: Comparing asynchronous and synchronous learning. *Journal of Counselor Preparation and Supervision*. 2025. Vol. 19, № 1. Article 12. DOI: <http://dx.doi.org/10.70013/m6hyxs9y>.

12. Ravizza S.M., Meram N.L., Hambrick D.Z. Synchronous or asynchronous learning: Personality and online course format. *Personality and Individual Differences*. 2023. Vol. 207. Article 112149. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112149>.

13. Varkey T.C., Varkey J.A., Ding J.B. et al. Asynchronous learning: a general review of best practices for the 21st century. *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*. 2023. Vol. 16, № 1. P. 4–16. DOI: <https://doi.org/10.1108/JRIT-06-2022-0036>.

14. Careaga-Butter M., Quintana M.G.B., Fuentes-Henríquez C. Critical and prospective analysis of online education in pandemic and post-pandemic contexts: Digital tools and resources to support teaching in synchronous and asynchronous learning modalities. *Aloma: revista de psicologia, ciències de l'educació i de l'esport Blanquerna*. 2020. Vol. 38, № 2. P. 23–32. DOI: <https://doi.org/10.51698/aloma.2020.38.2.23-32>.

15. Hung C.T., Wu S.E., Chen Y.H. et al. The evaluation of synchronous and asynchronous online learning: student experience, learning outcomes, and cognitive load. *BMC Medical Education*. 2024. Vol. 24, № 1. Article 326. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05311-7>.